

# PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.  
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 11.

V Gorici, dne 2. junija 1906.

Tečaj 11.

## Omejimo plesne zabave!

Pri nas na Goriškem, pa tudi v tržaški okolici in v Istri vpeljala se je zadnja leta slaba navada, da se skoro vsako nedeljo pleše. Če ni plesa v ti vasi, pa je v sosednji, plesati pa treba. Le poglejmo ob nedeljah na vogle goriških ulic! Kar po trije, štirje plesi v majhni goriški okolici! Potem pa pravimo, da nam gre slabo! Še čudno, da nam gré tako.

Nismo tako sitni, da bi ne privoščili mladini nobene zabave. Tudi proti plesu kot takemu nismo in nič ne bi rekli, če bi se plesalo samo parkrat v letu, toda nedeljo za nedeljo tekati za godci, to stane mnogo denarja, časa in zdravlja. Le poglejmo naša dekleta, kako se našopirijo! Čim bolj je ubogo, lepšo obleko hoče imeti. Seveda ne puste hčerke iz boljših družin, da bi jih mogoče kaka kajzarjeva punica premagala. Zato treba tudi njim novcev za obleko. Gospodar jih mora dati in če mu je treba tudi si jih izposoditi. Če ne ti pa grozi dekle, da gre iz hiše ali pa se ti joče, dokler ti omehča še tako trdo srce. Seveda se ne sme pokazati dekle na plešišču vedno v tisti obleki. Ljudje bi rekli, da ima samo eno krilo. Zato je treba menjati obleko tako, kakor delajo mestne gospodične in gospe, ki se za vsak ples drugače oblečejo. Kmet pa segaj v žep in plačuj.

Kaj pa naši fantje? No, tem ni treba ravno toliko za oblečilo. V tem pogledu so nekoliko bolj zmerni, nego dekleta. Zato je treba njim pa toliko več za pijačo. Fant, ki je bil pri plesu in ni zvečer pijan, to je pri nas skoraj bela vrana. Koliko pa

stane tudi ples sam! Parkrat se obrneš, pa je šel goldinar. Celó v velikih mestih plešeš lahko cel popoldan za 30 ali 40 krajcarjev, pri nas na deželi pa ti ni dovolj petak. Seveda stane ples na deželi več, kajti na ta račun pijejo prireditelji že cel mesec. Vprašam: kdo naj dá fantom za te obile stroške denar, ako ne spet kmet — gospodar. Prisiljen je, če hoče imeti mir v hiši.

To pa naj bi še bilo. Res je težko očetu, če vidi, kako mu zameta družina po nemarnosti, kar je on z veliko težavo pridobil, toda še najhujše je, če vidi, da mu prinesejo razbitega sina iz plesišča na dom. In le malo kje se pri teh prilikah ne tepejo. Saj ni večje prilike za tepež, kakor je ravno na plesišču. Če je človek nekoliko vinjen, pa vidi v vsakem, ki pleše z njegovo punico, nevarnega konkurenta. Statistični podatki pravijo, da se dogodi 80 odstotkov vseh kaznivih prestopkov v pijanosti in ti prestopki padejo večinoma na nedelje in ponedeljke.

Kakšni so plesalci pa dan po plesu? Večinoma jih „jezdi maček“ in niso za nobeno delo. Le pošlji hlapca samega na delo, pa ga najdeš gotovo v senci smrčati.

Ples je toraj za kmeta predraga zabava. Skušajmo dobiti v čem drugim nadomestila. Kako krasno bi bilo, če bi se, recimo tu pa tam kako nedeljo kaj zapelo. Petje je poceni in vendar človeka razveseli, posebno če je v resnici lepo. Omejimo toraj plesne zabave, ki so večinoma le krčmarjem v korist. Pač grdo je, če vidimo, kako napravlja dobičkaželjni krčmar iz mladih ljudi prave lumpače. Doma pa stokajo stariši ali žena ter preklinjajo krčmarja in občinski svet, ki dovoljuje ples. Slednji čas bi toraj bil, da se naši občinski možje postavijo na drugačno stališče, nego so bili do sedaj. Par borih kronic, ki pridejo z dovoljenjem plesa v občinsko blagajno, ne pokrijejo niti od daleč škode, ki jo napravlja v občini ples. Št.



## Starokopitnost v našem kletarstvu.

Bila je dolga dôba, ko so gojili vsi pridelovalci vina po južnih vinorodnih deželah eno in isto željo: doseči stanovitno

vino. Vsak vinogradnik, bodisi v Vipavi, na Goriškem, v Istri itd. si je želel, da bi zamogel hraniti svoj vinski pridelek tudi več let, ne da bi se mu bilo bati, da se vino pokvari. Ta želja bila je gotovo popolnoma opravičena, kajti koliko strahu je moral prestajati vinogradnik zaradi nestanovitnosti svojega pridelka, to osobito v vročem poletnem času! Nestanovitna vina so se vedno le težko prodala, to še bolj, ko so se pričela širiti hitra prometna sredstva, kakor železnice in parobrodi. Mesto, da bi ta našo kupčijo razvijala, kakor so to z vsemi drugimi kmetijskimi pridelki storila, so jo še zavirala. Ptuja, toda stanovitna vina pričela so se vpeljavati po železnici v kraje kamor se je prodajal v prejšnjih časih naš pridelek. Še celo v vinorodne južne kraje se je pričelo vvažati ptuja vina, dasi ni domačih niti manjkalo.

Niti mislilo se ni, da je treba, če se hoče doseči stanovitno vino, to pred vsem ob trgatvi pravilno napraviti in potem ž njimi v kleti pravilno kletariti. Pričakovalo se je namreč, da bode kdo, kako sredstvo ali zdravilo izumil, katero se bo vinu dodalo, da ostane to zdravo. In res se je oglasil v vipavski dolini, in sicer pri Puterhovih poleg Ajdovščine mož Fr. M—c (to pa že leta 1863. ali 64.), kateri je trdil, da je tako zdravilo izumil in ponujal ga je proti gotovi, toda nikakor nizki ceni. In kakšno zdravilo je bilo to? Navadni špirit, katerega je sam prodajal ali pa ga priporočal proti gotovi nagradi kot dodatek vinu. Ko se je pričela v Gorici kmetijska šola, izhajati je pričel iz italijanskega oddelka nauk, po katerem naj bi se dodajal vinu nek žvepleni preparat, vsled katerega bi moralo vino takoj stanovito postati. In po tem sredstvu so pričeli posegati veselo naši vinogradniki in to tembolj, ker je bilo veliko ceneje od špirta. Ko se je pa nekdanjšnja deželna vinarska in sadjarska šola na Slapu pri Vipavi pričela, se je pričel širiti v tej zadevi tudi nov nauk. Francozi, Nemci, Ogrji, toraj prvi mojstri v vinarstvu dosegaajo že od nekdanj popolnoma stanovitna vina brez vsakega dodatka edino s tem, da jih ob trgatvi pravilno napravijo ter pozneje pravilno z njimi kletarijo, predvsem da jih o pravem času presnamljejo. Ako je pa to na Francoskem, Nemškem, Ogrskem mogoče, zakaj bi ne bilo tudi na Vipavskem, Goriškem itd. In nov nauk nekdanjšnje vinarske in sadjarske šole na Slapu se je glasil: napravi belo ali pa tudi rudeče vino,

s kar le mogoče kratkim kipenjem na tropinah, tako napravljeno vino pa presnami prav gotovo tri- do štirikrat v letu. Prav v prvem pričetku napravljalo se je bela vina na Slapu z le 48 urnim kipenjem na tropinah. To se je delalo zato, da ni bil razloček tega vina in onega, ki se je delalo po starem s tudi 8 dnevnim kipenjem na tropinah prevelik, in pa da so bila vina tudi bolj rumenkaste barve, ne pa popolnoma brezbarvena. Leta 1875. bila je v vipavski dolini jako dobra trgategv. grozdja bilo je mnogo in dozofelo je prav dobro. Leta 1876. bila so vsled tega v Vipavi vina jako po ceni. Radi tega in vsled slučaja, da je leta 1876. že koncem aprila ali pričetkom maja v Vipavi zapal sneg, kateri je na trtah jako škodoval, shranila je šola ves vinski pridelek na prihodnje leto. Vina so bila leta 1877. krasno ohranjena, najboljšega duha in okusa, čista, kakor biser, rumena kakor najčistejše zlato. Bolj pozno imela je šola po 3, 4 leta stara vina, in to v kleti, katera je bila od nekaj na glasu, da je le malo ali še celo nič vredna, v kleti, kjer je bilo v najvišjem poletju tudi do 18 °R toplote. S tem se je dokazalo, da se dajo vipavska vina s pravilno napravo in s pravilnim ravnanjem prav lahko zastarati.

Pri vsem tem se pa nov nauk slapenske šole ni tako posnemal, kakor bi se moral. Ko se je preselila vinarska in sadjarska šola iz Slapa na Dolenjsko, in ko se je pričelo tam zasajati državne poskuševalne vinograde, nadaljeval je njihov oskrbnik, sedajšnji nadzornik za kranjsko vinarstvo g. B. Skalický, gledé naprave vina, nauk prejšnje slapenske šole. Vendar je stopil ta gospod, in to takrat že čisto opravičeno, korak naprej. On je začel priporočati napravo belega vina kar brez vsakega kipenja na tropinah. To je začel pa tudi v državni kleti izvrševati. Kakor se je napravljalo nekaj na Goriškem posebno okolo Kanala, Kronberga in tudi po vipavski dolini iz čedajca, pa tudi iz drugega, večinoma plantnega grozdja, tako zvani „cividin“, tako se je lotil on belo vino v obče napravljati. Grozdje se po tem načinu zmasti, mošt v sod spravi, tropine koj opreša, prešenina samotoku v sodu doda ter vse skupaj pusti pod kipelno veho pokipeti. Uspehi tega načina naprave vina so kar izborni. V državni poskuševalni kleti v Novem mestu na Dolenjskem, kamor se spelje vino iz državnih vinogradov na Slapu, so vina kar v vsakem obziru jako dobra. Da bi se po-

kvarila, o tem ni niti misliti. V kleti so tudi po 3, 4 leta stara vina; eno je boljše od drugega.

Pri vsem tem, da je ta način naprave belega vina, katerega se pri nas nov način imenuje — dasi prav za prav ni nov, kajti cividin in briska ribola napravljata se vedno tako — najboljši, se ga Vipavci in Goričani vendarle nočejo splošno poprijeti. Še vedno se najdejo vinogradniki, kateri napravljajo svoja bela vina s pomočjo 6, 8 dnevnega kipenja na tropinah. Osebito se pa dobe, in to žalibog v še večem številu, vinogradniki, kateri se nočejo poprijeti pravočasnega pretakanja vina in se drže še vedno starokopitne, popolnoma napačne navade, da pustijo vino čim dalje časa mogoče „na materi“ ali drožjeh. V prvič presnamljejo vino, šele po veliki noči ali pa še bolj pozno, in se s to neodpustljivo zanikernostjo še bahajo. Kako čudo, ako se dobi pri takem postopanju po vipavskih kletih še vedno mnogo zavrelce ali birse. Te vinske bolezni po družih naprednih vinorodnih deželah skoraj niti po imenu več ne poznajo, kje šele po škodi katero prouzroča starokopitnemu vinogradniku. Zadnji čas je pač že, da se tako, kar naravnost sramotno starokopitnost opusti, ter jo s pametnim, umnim ravnanjem nadomesti. Edino pravo ravnanje glede naprave belega vina in daljnega kletarjenja ž njim je tole:

1. Popolnoma zrelo grozdje zmasti;
2. Mošt nalij v sod;
3. Tropine oprešaj takoj, in vso prešenino prilij moštu v sodu;
4. Soda ne nalij do vrha, marveč pusti v njem za veliko ped praznega prostora. V véhino luknjo zatakni kipelno vého, da bo mošt, kakor pravimo, zaprto kipel;
5. Kakor hitro je kipenje toliko ponehalo, da voda v kipelni vehi nič ne brklja, zalij sod do vrha;
6. Do božiča naj se vino prav gotovo v prvič presname;
7. Sod zalij vsak teden, da bo vedno poln;
8. Do velike noči presnami vino prav gotovo v drugič;
9. Ako vino prej ne prodaš, posnami ga med binškošmi in trgatvijo v tretjič.

Ako bi vsi vipavski vinogradniki svoja bela vina tako napravljali in bi s tako napravljenim vinom tako kletarili, kakor je tu povedano bila bi njihova vina vse kaj družega, kakor so

dandanes; ona bi ugajala celemu svetu a ostala bi gotovo stanovitna. Vipavci, Goričani, Istrijani, preč s starokopitstvom, in odprite vendar enkrat duri vaših kleti kletarskemu napredku.

*R. Dolenc.*



## **Nekaj vrstic o čebelarstvu v Gorici in v bližnji goriški okolici.**

Ko pride kaki prijatelj pridnih čebelic spomladi v Gorico ter znabiti prvokrat vidi lepo goriško okolico vso v lepem zelenju, mora se mu zbuditi želja, da bi zamogel imeti tu svoje čebele in tu čebelariti. Kamor se oko ozre, vse je v cvetju, vse je belo, kakor bi bil vso lepo okolico sneg pobelil. Povsod je izvrstne spomladne paše več ko dovolj!

Stopiva, dragi prijatelj malo po goriških vrtovih, in če hočeš, pojdiva še v bližnjo okolico, da si ogledava tukajšnje čebelarstvo, katero je gotovo, tako misliš, jako razvito. Kako bi pa tudi moglo drugače biti v takem cvetnem raju! Vendar ti že naprej povem, da bova zaman iskala, kar želiš videti. Tu ne najdeš v vsi okolici prave čebeloreje. Zaman boš iskal lepih in prostornih čebelnjakov, kakor si jih vaju videti n. pr. na Kranjskem. Le tu pa tam bova našla malo slabih panjev v priprostem čebelnjaku. Izjema je le v Pevmi pri vrlem Valentinčiču, kateri ima do 100 panjev čez zimo, če ne še več. Pa tudi njegov čebelnjak je tako priprost, da ne more biti priprosteji. — Vprašaj me po uzroku, zakaj je tu čebelarstvo na tako nizki stopnji, in zakaj se ljudstvo ne potruži, da bi ga zboljšalo in pomnožilo. Tu se vsako spomlad na stotine centov medú brez vse koristi posuši. Zakaj se ne izkoristi? Temu je največ kriva nevednost, tudi nevošljivost in še celo deželni zakon, katerega je skovala sebičnost nekaterih veljakov.

Tu je izvrstna paša spomladi, ko cvete sadje, posebno črešnje, rudeča detelja, akacija in domači kostanj. Potem je pa s pašo pri kraju. Malo ajde, katero tukaj sejejo in še tista je siva, ki dá le malo medú, ne zadostuje za jesensko pašo; zato

je treba peljati čebele v Furlanijo, kjer sejejo obilo ajde. Že prepeljevanje čebel je neprijetno, a še neprijetnejše je pa to, ker se občine branijo čebel. Vinogradniki trde, da jim delajo čebele na grozdju škodo, zato se jih branijo vzeti na pašo. Dobi se pa še celo tako modre ljudi, ki trde, da čebele ajdi škodujejo. — Imel sem čebelnjak na vrtu sred vinskih trt, ki so bile polne sladkega grozdja, a bilo je zdravo, nepokvarjeno; zato pa tudi nisem našel nikoli čebel na njem, dasi je bila paša za čebele silno slaba. Čebele ne morejo grozdja načeti same; to store ose in sršeni, in le na načete jagode, katere so pa že tako izgubljene, seda čebela, posebno če ji manjka voda. Medú pa čebela na grozdju ne dobi. Ves strah pred čebelo ima svoj izvir v nevošljivosti, o tem sem prepričan.

Zaradi par kapljic grozdnega soka, naj se poizgubi sto in sto kron, katere bi modri gospodarji v jeseni za med dobili? Ali ni to bedarija? Tu je zopet hvaležnega dela za šolo, katera naj bi pregnala te prazne, pa jako škodljive predsodke. Vsaki učitelj-voditelj naj bi bil tudi čebelar in učitelj čebelarstva.

V to pomozí Bog!

*Star čebelar.*



## Poprimite se posnemalnikov!

Moderno mlekarstvo, ki se je zadnji čas tudi pri nas vdomačilo, prija majhnemu in velikemu posestniku. V njem so našli kmetovalci sredstvo, s katerim morejo izvleči od mleka, kar se sploh more. Res je, da so stroški za nabavo tako malih modernih priprav, kakor n. pr. posnemalnik itd., precej veliki, če pa pomislimo, koliko dobimo več pri podelanju mleka z moderno opremo proti prej splošno navadnemu posnemanju v skledah, potem pridemo do zaključka, da se naprava, ki vstreza sedanjemu času primeroma v kratkem poplača. Tudi manjše delo in čas se morata pri tem računati, ker sta osobito pri kmetu z malim številom delavnih moči velikega pomena.

Odkar se je iznašel posnemalnik, preteklo je že četrto stoletje. V tem času so si mlekarski tehniki prizadevali, da so izboljšali ta stroj v vseh mogočih ozirih in dandanes se mora vpoštevati posnemalnik na kmetiji kot eno najbolj potrebnih



priprav. Posnemalniki, ki so mlekarstvo skoraj preobrnili, razširili so se najprej v severnih deželah, kakor na Danskem, v Švedskem, v Šlezvig-Holsteinu itd. Tam so popolnoma izpodrinili staro posnemanje v skledah. Žal, da ne moremo pri nas še kaj takega reči. Četudi so se vpeljali tu pa tam pri nas posnemalniki, vendar se širijo prav počasi. Seveda tudi drugod se ni spreobrnilo v tem oziru vse kar naenkrat, toda mi se lahko učimo od drugih ki stojijo na višku, drugod so morali vse znova zidati. Res je tudi, da se naši strokovnjaki trudijo, da bi vpeljali moderno mlekarstvo, toda po mojem mnenju bi se morali tudi kmetovalci sami prepričati o koristih posnemalnika. Oni bi morali vendar sleči enkrat starokopitno suktnjo ter obleči novo, moderno, ki vstreza času in telesu.

Posnemalnik ne prihrani samo mnogo časa, prostora in delavnih moči, marveč on poveča tudi čist dohodek iz mleka, on poveča toraj vrednost mlekarstva. Samo radi tega, ker smo s posnemalnikom na dobičku pri času, prostoru in delavni moči, morali bi si posnemalnik naročiti. Veči dohodek na maslu, ki ga dobimo s pomočjo posnemalnika nasproti staremu načinu posnemanja je pa še bolj važva točka. S strojem posneto mleko ostane sladko in se lahko porabi za krmljenje telet mesto s polnim mlekom, v skledah posneto mleko pa ni več za tako rabo. Posnemalniki delajo brez vsake nevarnosti, se prav lahko denejo v delo in se brez težave čistijo. Povprečno posnamejo mleko do 1.5 tisočink, v skledah pa puščamo povprečno 5 tisočink tolšče. Koliko izgubi s tem mlekarstvo, lahko preračunimo. Če vzamemo, da ostane v posnetem mleku  $\frac{1}{2}$  — 1 odstotek tolšče, kar je prav pogosto, znaša izguba tolšče pri 100 litrih mleka na dan 180 do 360 kilov na leto, kar bi bilo enako okoli 360 do 720 kron, če računimo maslo samo po 2 K. Če imamo pa posnemalnik, izgubimo kvečemu 100 kron. Iz tega se več razvidi kot iz vseh besed, kakšnega pomena je za kmeta mlečni posnemalnik.

Še boljše in ugodniše je seveda za kmeta, ako se more pridružiti mlekarni. Potem nima drugega dela, kot molzti krave, mleko precediti in mogoče še ohladiti ga. Zato bi si morali kmetovalci povsod tam, kjer so razmere primerne, vstanoviti mlekarne in s skupnim delovanjem pripomoči h povzdigi in h boljšim razmeram svojega stanu.



## GOSPODARSKE DROBTINICE.

*Škropite! Letošnja vlažna pomlad obeta nam mnogo peronospore. Ravno tako se nekam pripravlja, kakor lansko leto. Kdor ne bo večkrat škropil, ta bo malo trgal. Sicer ne daj Bog, da bi se naše slutnje izpolnile, toda opominjati moramo naše vinogradnike, da nam tudi letos preti nesreča. Varimo se je, dokler je še čas! Letos se priporoča, da se opravi pred cvetom tudi tretje škropljenje. Osobito v bolj nizkih, vlažnih in zapadnih legah naj ne zamudi nikdo tega dela.*

Ali naj se turščica osipa? To vprašanje je pri nas, kjer se žal še preveč bavimo s pridelovanjem turščice velikega pomena. Na sploh se pri nas turščica osipa. Po našem mnenju bilo bi pa boljše, če bi se turščica mesto osula, v drugič okopala. To delo bi bilo boljše osobito v bolj lahki zemlji. — Kaj hočemo pa prav za prav doseči z osipanjem? Pravega odgovora ne znamo. Nekateri pravijo, da pride rastlina s tem bolj globoko v zemljo in napravi nove korenine. To je res, da se napravijo pri naslednjem členu nove korenine, toda te korenine se razvijajo večinoma na račun bolj spodnjih korenin, ki vsled tega oslabijo. Spodnje korenine pa so večje važnosti, nego vrhnje. Drugi menijo, da se z osipanjem zemlja bolj segreje. Tudi to ni popolnoma resnično. Ona stran grebena, ki je obrnjena proti solncu se v resnici bolj segreje, nasprotna stran pa se toliko manj. Vsled večje površine pa se zemlja po noči tudi bolj ohladi. Tretji mislijo, da ohranijo zemljo, ki so jo osuli, dlje časa vlažno. To mnenje pa je popolnoma napačno. Ker je v osuti zemlji večja površina, zato voda tudi lažje izhlapi iz zemlje. V dežju odteče voda v jarek in po jarku preč, radi tega ne pride v zemljo toliko vlage, kakor tedaj, če bi bila zemlja ravna. Zato bi priporočali, da se turščica osipa samo tam, kjer je preveč vlage, toraj v jako težki zemlji. Nasprotno je popolnoma slabo, če orjemo suhotno, lahko zemljo v grebene. V njih se še bolj osuši. V tem oziru priporočamo našim posestnikom poskuse.

Na laški kmetijski šoli v Gorici sponesla se je bolj ona turščica, ki je bila dvakrat okopana, nego ona, ki je bila v prvič okopana in v drugič osuta. Suša je škodila zadnji mnogo bolj, nego prvi. Podobne poskuse priporočali bi tudi pri krompirju. Kedar se sadi krompir, treba ga je pa deti bolj globoko, nego navadno (12 do 15 cm).

**Naprstnik** je v vrtih jako krasna cvetlica vsakovrstnih barv. Ta cvetlica je dvo- ali triletna. Pomnožuje se s semenom, katero je sejati junija ali julija. Prvo leto ne cvete, marveč še le drugo in tretje. Dva meseca po setvi treba je rastlinice presaditi na stalno mesto. V drugem in tretjem letu se cvetlica sama poseje po vrtu.

**Najboljši čas za košnjo** je takrat, ko je večina trav in detelje na travniku pričela cveteti. Če kosimo prej, dobimo sicer boljše seno, toda nekoliko manj ga bo, če kosimo bolj pozno, se seno oleseni in zato ne bo več tako lahko prebavno. Kdor hoče imeti toraj lepo živino, kosi naj rajši bolj rano nego bolj pozno. Meteljko kositi je še pred cvetom. Naši kmetje skoraj po celi deželi kosijo travo navadno prepozno.

**Kosilni stroj** je tam, kjer imamo gladke travnike jako dober pripomoček, da si olajšamo delo. Pri nas ga bi lahko marsikateri veči posestnik z veliko koristjo kupil. Kar naredi delavec v celem dnevu, naredi kosilni stroj v pol uri. Ž njim si prihranimo toraj mnogo dragih težaških sil a še več jeze, ker ne moremo dobiti delavcev, kedar bi sami hoteli. Kosilni stroj stane 350 do 450 kron. Če smo travnike po zimi primerno pripravili in imamo mnogo košnje, izplača se stroj koj prvo leto. Tudi na deteljiščih dela dobro. Kdor se hoče naročiti na stroj, obrne naj se na Gor. kmet. društvo.

**Rija na špargeljnu** prouzroča tu pa tam, osobito v bolj vlažnih legah mnogo škode, ker izgubi špargelj mnogo listja. Radi tega ne more nabirati iz zraka potrebne snovi za življenje in rastlina se vsled tega ošibi. Posledica temu je, da požene taka rastlina naslednje leto le slabotne poganke, ki niso za kupčijo. Da se ubranimo boleznim, škropiti je špargelj ravno tako, kakor se škropijo trte, namreč z raztopino modre galice in vapna.

**Jabolčni sukač** (*Tinea malinella*) je prepredel letos okoli Gorice kar cele velike jablane. (Pri Kanalu ga nismo opazili v

taki množini.) Ta jabolčni škodljivec pokazal se je po jablanih že pred tremi tedni in sicer je napravil na več mestih male zapredke, v katerih se je skrivalo večje število rujavkastih gosenčic. Sedaj so se te gosenčice že razrastle in tudi zapredke so povečale. Obenem so tudi marsikatero vejo vglobile. Proti temu škodljivcu se je treba bojevati s tem, da se gnezdo, čim se ga zapazi, zamori, bodisi s tem, da se gosenice kar z prstami stisnejo ali pa s tem, da se vejico, kjer so se gosenice zaprele, s pomočjo škarji, ki se privežejo na dolg kol, odreže ter gnezdo pod nogami zmečka. Te gosenice se neki gotovo zamore tudi z raztopino žveplenega kalija (Schwefelleber), katerega se s pomočjo dobre škropilnice močno vbrizgne v gnezdo. Na 1 l vode treba je raztopiti 2 deka te snovi.

**Proti mravljam v stanovanjih** priporoča se raztresti po tleh gorčično moko. Ako jedo sladkor pomešan z boraksom, poginejo. Glavno je, da se zamore mravljinca gnjezda blizu stanovanj, kar se doseže s tem, da se jih opari z vrelo vodo.

**Driska pri teletih** je jako nevarna bolezen. Navadno se pojavi prve dni po porodu. Drisko širijo posebne glive, zato se v nekaterih okuženih hlevih telet niti ne more vzgojiti. Često-krat pa je vzrok driski obenem tudi to, da se tele preveč napije. Glavni želodec (siriščnik) se z mlekom prenapolni in to gre potem v one oddelke želodca, ki niso še določeni za prebavljanje. Tu začne mleko vreti in gniti ter provzroča drisko. Da se ubranimo ti bolezni, priporoča se hleve, kjer se je enkrat pojavila driska, počistiti in desinficirati (pobeliti z vapnom in oprati s karbolno kislino). Nadalje je pustiti tele prve dni po porodu (vsaj 8 dni) pri kravi, da pije mleko, kedar se mu zljubi. V tem slučaju pije večkrat in pomalem. Če pa odstranimo tele od krave, postane to lačno in čim pride od krave, se prenapije in bolezen je tu. Če se je pojavila driska, priporoča se dati teletu kroglico, katero napravimo, ako zmešamo po 1 gram salicilne kisline, tanina, tanalbina, opijovega prahu in nekoliko vode. Najboljše je, če napravi to lekar, pri katerem se dobivajo te reči. Te kroglice se ne pokvarijo zlahka, zato si jih napravimo lahko več naenkrat. Koj, čim se pokaže bolezen, dati je teletu eno kroglico, za 3 do 4 ure drugo itd., dokler se bolezen vstavi.

**Predno začne trta cvesti**, odtrgati ji je vse nepotrebno mladje. Če odstranimo tn pa tam kak list, ki preveč zakriva zarod, ne dé nič. Ob cvetu skušajmo napraviti trti čim več zraka in svetlobe.

**Preščipanje trtnega mladja.** — Mlado listje ne nabira redilnih snovi, kakor staro, marveč ono jih žré. Zato je treba na trti koj sedaj spomladi odstraniti vse, česar ne potrebujemo. Pri navadni vzgoji s pavcem in napenjalcem pušča se trti po dve mladiki, kateri služita za les v prihodnjem letu. Vse drugo mladje, ki nosi zarod je treba preščipniti. Nekateri naši vinogradniki preščipujejo tako mladje koj nad grozdom. To je slabo. Grozd potrebuje mnogo škroba in ta se napravlja v listju. Če odstranimo toraj trti preveč listja, se ne bo moglo grozdje popolnoma razviti. Nad grozdom pustiti je toraj vsaj 3 ali 4 liste.

**Soliter** je gnojilo, ki deluje jako dobro na raščo. Še vedno je čas rabiti to gnojilo pri trtah in pri turščici. Osobito ga priporočamo za poslednjo. Tudi pri zelenjavi posebno pri zelju je velike važnosti. Na 1 oral zemljišča treba ga je približno 100 kilov. Trosi se, kakor bi sejal žito. Niti podkopati ga ni treba, ker ga prvi dež spere pod zemljo. Kmetje, poprimite se tega gnojila, ki ga rabijo po drugih deželah že na sploh. Dobiva se v „Gor. kmet. društvu“.



## POROČILA.

† **Josip Jeglič.** — Dné 22. maja umrl je v Ljubljani znani slovenski strokovnjak na združnem polju g. Josip Jeglič, predsednik Gospodarske zveze in ravnatelj Zadružne zveze. Pokojnik je jako mnogo storil za naše združništvo, katero ga bo jako težko pogrešalo. Lahka mu zemlja!

**Kmetijski shodi.** — Dné 20. maja vršil se je kmet. shod v Lokavcu. Vdeležilo se ga je precejšnje število kmetovalcev, ki so pazno poslušali nasvete potovalnega učitelja gledé zboljšanja dohodkov iz živinoreje. Pri ti priliki se je vpisalo lepo število posestnikov v „Gor. kmet. društvo“. Dné 27. maja sta se vršila shoda v Gorenjem polju (predp.) in v Desklah (pop.).

Na obeh krajih sta bili šolski dvorani natlačeni poslušalcev. Tudi na Kanalskem se vidi, da se kmet vzbuja. Pač zadnji čas! Res je še tu pa tam kak starokopitnež, ki misli, da zna le on, kako je treba kmetovati, kakor je bil en opozicijonalec v Desklah, toda na sploh je ljudstvo tudi tu vneto za kmetijski napredek. V Desklah se je šlo tudi za vstanovo mlekarske zadruga, ker so pogoji za to tukaj jako dobri. Stvar se pa ni mogla že ta dan izpeljati, ker se je premalo posestnikov za stvar vnelo. Mogoče bo boljše, če se vstanovi mlekarna v Plaveh, kamor bodo nosili mleko za to vneti posestniki iz Deskel in iz desnega brega Soče.

**Imenovanje.** — Pred kratkim smo poročali, da je premeščen gozdni nadkomisar g. K. Rubbia kot taki iz Gorice v Ljubljano. Sedaj je imenovan gozdnim svetnikom in obenem gozdnim nadzornikom za Kranjsko.

**Sredstvo proti kačjemu piku.** — Profesor Calmette našel je proti kačjemu strupu jako priprosto sredstvo, ki ima gotov uspeh in sicer je to sredstvo raztopina klornega vapna. Klorno vapno popolnoma vniči strup, raztopino je treba pa vbrizgati (všpricati) okoli rane za kožo. To sredstvo je obenem popolnoma neškodljivo za človeško ali živalsko telo. Kogar je vpičila kača, preveže naj vpičen del telesa nad rano, da se strup ne širi in si dá čimprej omenjeno sredstvo, ki se dobiva v lekarni, vbrizgati.

**Tobačni izvleček,** ki se rabi za zatiranje raznega mrčesa po rastlinah, dobiva se v glavnih trafikah in stane v škatli 1 *kg* 1-60 K, 5 *kg* 6 K. Vsaka tobačna prodaja mora preskrbeti tobačni izvleček (ekstrakt) kupcu, ako ta želi.

**Kako kaže letina?** — Zadnje dneve se je vreme precej izboljšalo. Zato se je tudi poljščina popravila. Še bolj je ugajalo vreme travnikom. Sadje se na sploh dobro razvija. Kakor slišimo obeta po naših Gorah precej dobro. Osobito češpe in jabolke so bogato obrodile. Črešnjam je škodil na mnogih krajih pomladanski mraz, še na več krajih pa gosenica mali pedic. Po nekod je drevje popolnoma ogolil. Trta ima lep zarod, vendar ni ta na sploh tako gost, kakor lansko leto. Osobito Brici se v tem oziru pritožujejo. Najlepše je pokazal relož. —

**Toča** je padala dné 21. maja v Spodnjem in deloma tudi Zgornjem Cerovem. Napravila je mnogo škode.

**Iz Krepelj na Krasu.** — Minolo leto sem opisal v Vašem cenjenem listu iz mojih poskušenj vspehe umetnih gnojil na travniku, pri ajdi itd. Obljubil sem, da bom v tem letu poročal tudi vspehe umetnih gnojil na letošnjem žitu, kar bom, ako Bog da, tudi spolnil.

Zdaj se mi zdi vredno, da poročam kako so se sponesle v različnih časih sajene stratificirane trte v minulem letu. Od trt, katere so bile sajene v sredi meseca aprila, ko je imela zemlja 14 °C gorkote, bilo je 87 % dobrih. Od onih trt, ki so se sadile koncem meseca maja, ko je imela zemlja 28 °C gorkote, je bilo dobrih 37 %. Zadnje dni meseca maja sajene trte pri katerih se je zemlja vsak teden enkrat z vodo dobro poškopila, so dale boljši vspeh. Med temi je bilo 63% dobrih. Refož (črninana) se je slabše sponesla nego druge vrste trt. Jaz, kot vinogradnik, sem oddal minolo leto raznim vinogradnikom več tisoč trt. Uspehi so bili različni. Nekaterim jih ni pogrešilo niti 5 %, nekaterim se niso pa tudi nič prijele. Na sploh je bilo oddanih trt po pregledovanju nad  $\frac{3}{4}$  dobrih. V tem letu sem stratificiral in na razne kraje oddal nad 40.000 trt. Prodal sem jih še celo na Hrvaško.

*Ant. Tavčar.*

**Kaj se pridelala na Goriškem?** — Glasom statističnih podatkov se je pridelalo l. 1905. na Goriškem 80.200 q pšenice, 15.170 q rži, 22.091 q ječmena, 4.527 q ovsaa, 122.377 q turščice. Nadalje 33.771 q ajde, 6407 q prosa in sirka, 1700 q gorčice, 3817 q stročnega zrnja, 883 q konopljinoga zrnja, 131.850 q krompirja, 66.990 q bele repe, 7835 q zelja, 429 q zelenjave, 52.252 q detelje, 12.860 q grašice in pitnika, 310 q deteljinega semena, 1.152.744 q sena. Potem 40.098 hl vina, 973 q grozdja, 182 q smokev, 2560 q kostanja, 9100 q peščičastega sadja (jabolk, hrušk itd.) 10.750 q koščičastega sadja (črešenj, češp, breskev, marelic itd.), 230 q orehov, 155 q mandel, 86 q olja iz olk, 102.950 q murvinega listja, 190 q lovorjevega listja. Seveda pri-seči se ne more na te številke.

**Mesto potovalnega kmetijskega učitelja** s hrvatskim učnim jezikom razpisuje c. kr. namestništvo v Trstu z razpisom z dne 17. maja t. l. št. 11385.

Dolžnosti potovalnih poljedelskih učiteljev so določene v posebnem službenem navodilu in obstoje večinoma v strokovnem potovalnem poučevanju kmetijskega prebivalstva s tem, da mu dajejo poljudna, s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva.

Poljedelski potovalni učitelji se nastavljajo pogodbeno in za sedaj za jedno poskušno leto; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se prideljajo eventuelno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu.

Poljedelski potovalni učitelji dobivajo letnino 1800 kron, stalni potni pavšal 1000 kron, stanovino od 300 kron in pavšal za nabavo književnih in strokovnih pomočkov od 100 kron, kateri prejemki se izplačujejo vnaprej v mesečnih obrokih.

Po preteku vsakih štirih let popolnoma povoljnega službovanja poviša se gornja letnina in sicer za štiri štiriletja po 250 kron. Prosilci za to mesto morajo vložiti svoje zadostno z dokumenti preskrbljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, učiteljske sposobnosti za pouk na nižjih kmetijskih šolah, delovanja v kmetijski praksi in jezikovnega znanja najdalje do 24. junija 1906 na c. kr. namestništvo. Oni prosilci, ki nimajo še izpita sposobnosti, se morajo zavezati, da položijo dotični izpit v teku dveh let.



## VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

### Proti kurjicam.

Vprašanje. **F. Fr. Vipavski**: Kak pripomoček bi bil, da se odpravijo od kokoši kurjice (uši)?

Odgovor: Proti kurjicam priporočamo vam prašek proti mrčesom „saharlin“, ki se dobiva v vsaki mirodilnici. Ž njim potrosite kokoši. To sredstvo bo izdalo pa samo tedaj, če boste skrbeli obenem tudi za snago v kurniku. Kurnik morate v ta namen popolnoma očistiti: kole, na katerih sedé kokoši, vrata, tla in sploh vse je z vročo vodo in z milom oprati, stene in strop pobeliti z vapnom. Po tleh je nato posuti peska. Po pesku potrositi je včasih nekoliko prahu živega vapna. Tudi morate dati kokošim zunaj kurnika nekoliko peska, da bodo v njem prgale ter si s tem odstranile kurjice.

### Osmojeni trtni poganki.

Vprašanje. **J. P. v R.** Na novih trtnih nasadih sem opazil, da so vršički, kakor bi bili osmojeni. Ne morem si misliti od kod prihaja to. Zato



Vam pošiljam nekoliko takih mladik, na katerih se je prikazen šele začela, ter prosim v občo korist pojasnila.

Odgovor: Poslani listi osmojeni so od škropljenja. Da so se listi osmodili je lahko dvojen uzrok: ali ste deli k modri galici premalo vapna (mogoče je bilo vaše vapno na zraku osušeno) ali pa ste škropili v prehudi vročini. Da se ognete v prihodnje prvemu, priporočamo vam, da rabite, ko mešate raztopino modre galice z vapneno vodo, lakmusov papir (dobi se v mirodilnici ali lekarni). Dolivajte toliko vapnene vode h modri galici, da rdeč lakmusov papir, ki ste ga pomočili (majhen košček zadostuje) v premešano zmes, pomodri. Da se ognete drugemu, ne škropite, ko solnce hudo pripeka. Osmojene mladike se pa sicer v kratkem popravijo in škoda je le neznatna. Kakor Vam, zgodilo se je letos mnogim vinogradnikom.



## Na novo priglášeni udje Goriškega kmetijskega društva.

Kariž Josip, pos. Merče pri Povirju	12	Černe Vincenc, Avber	
Kobeja Jakob, " " " "	4	Peršič Josip, Prvačina	35
Kocjan Anton, " " " "	32	Klemenčič Valentin, Grgar	83
Kocjan Franc, " " " "	3	Filipič Janez, " "	116
Perjevec Franc, " " " "	29	Boltar Jožef, " "	
Skrinjar Ivan, " " " "	16	Fonzari Ivan, velepos. Št. Maver	
Skok Ignac, „Brestovica „ „	9	Kenda M., nadučit. Volče	
Rebec Franc, " " " "	6	Kat. občina Volče	
Žiberna Ivan, " " " "	8	" " Čiginj	
Margon Leopold, pos. Plešivica pri Povirju	8	" " Kozaršče	
Kocjan Franc, pos. Žirje pri Povirju	12	" " Sela	
Pelan Martin, " " " "	25	" " Ruti	
Županstvo Anhoovo.		Bakovec Štefan, Volče	25
Kerševan Alojzij, Rihemberg	301	Hvala Karol, pos. " "	123
Colja Fran, " "	145	Jerončič Ivan, " " "	52
Cotič Vincenc, Sveto	44 p. Komen	Fortunat Franc, Čiginj	26
Žamar Miha, Barbana	6	Kovačič Karol, Šempas	117
Furlan Jožef, Sveto	25 p. Komen	Slokar Josip, Kamnje	29
Kovačič Jožef " "	26	Abram Filip, vikar Pliskovica (Komen)	
Abram Anton, velepos. Tupelče pri Kobiljglavi p. Štanjel		Remič Josip, Osek-Vitovlje	96 p. Šempas
		Gabrijelčič August, Ložice (Plave)	
			(Pride še.)

